

ORIENTAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

journal homepage:
<https://www.supportscience.uz/index.php/ojss>

GEOPOLITICAL SIGNIFICANCE OF THE MIDDLE EAST REGION

Surayyo O. Rakhimova

Master's student

Tashkent State University of Oriental Studies

Tashkent, Uzbekistan

E-mail: surayyofficial898@gmail.com

ABOUT ARTICLE

Key words: Middle East region, Saudi Arabia, Persian Gulf, USA, Russia, Syria, “Muslim brothers”.

Received: 28.04.24

Accepted: 30.04.24

Published: 02.05.24

Abstract: This article is devoted to the geopolitics of the Middle East region. The article analyzes the geopolitical importance of the Middle East region in international relations. Also, there will be a brief discussion about the political and geopolitical relations between the countries of the region, conflicts and the intervention of external forces in interstate conflicts. The influence of external forces after the Cold War on regional politics, as well as the rapprochement of the PRC with Saudi Arabia and the Islamic Republic of Iran, in turn, the processes of stabilization of the conflict between Iran and Saudi Arabia, are described.

YAQIN SHARQ MINTAQASINING GEOSIYOSIY AHAMIYATI

Surayyo O. Raximova

Magistratura talabasi

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

Toshkent, O'zbekiston

E-mail: surayyofficial898@gmail.com

MAQOLA HAQIDA

Kalit soʻzlar: Yaqin Sharq mintaqasi, Saudiya Arabistoni, Fors koʻrfazi, AQSh, Rossiya, Suriya, “Musulmon birodarlar”.

Annotatsiya: Ushbu maqola Yaqin Sharq mintaqasining geosiyosatiga bagʻishlangan. Maqolada Yaqin Sharq mintaqasining xalqaro munosabatlardagi geosiyosiy ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, mintaqadagi davlatlar oʻrtasidagi siyosiy, geosiyosiy aloqalar, nizolar hamda davlatlararo nizolarga tashqi kuchlarning aralashuvi haqida qisqacha bahs yuritiladi. Sovuq urushdan soʻnggi tashqi

kuchlarning mintqa siyosatida ta'siri, shuningdek, XXRning Saudiya Arabistoni va Eron Islom Respublikasi bilan yaqinlashuv o'z navbatida Eron va Saudiya Arabistoni o'rtasidagi nizoning barqarorlashuvi jarayonlari bayon etilgan.

ГЕОПОЛИТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ РЕГИОНА БЛИЖНЕГО ВОСТОКА

Сурайё О. Рахимова

студент магистратуры

Ташкентский государственный университет востоковедения

Ташкент, Узбекистан

E-mail: surayyofficial898@gmail.com

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: Ближневосточный регион, Саудовская Аравия, Персидский залив, США, Россия, Сирия, «Братья-мусульмане».

Аннотация: Данная статья посвящена геополитике ближневосточного региона. В статье анализируется геополитическое значение региона Ближнего Востока в международных отношениях. Также состоит краткое обсуждение политических и геополитических отношений между странами региона, конфликтов и вмешательства внешних сил в межгосударственные конфликты. Описано влияние внешних сил после окончания Холодной войны на региональную политику, а также сближение КНР с Саудовской Аравией и Исламской Республикой Иран, в свою очередь, процессы стабилизации конфликта между Ираном и Саудовской Аравией.

KIRISH

Yaqin Sharq asrlar davomida Yevropa va Osiyo o'rtasidagi geostrategik joylashuviga ko'ra imperiyalar chorrahasi bo'lib xizmat qilgan. Yigirmanchi asrda u yerda neftning topilishi, undan foydalanishga intilayotgan xorijiy kuchlar o'rtasidagi zamonaviy raqobatni kuchaytirdi. Birinchi jahon urushi mintaqada Britaniya va Fransiyaning hukmronligini o'rnatgan bo'lsa, Amerika Qo'shma Shtatlari va Sovet Ittifoqi o'rtasidagi sovuq urush Yaqin Sharqda qurollanish poygasi va mojarolarni kuchaytirdi. Buyuk Britaniya va Fransiya qo'shinlarini olib chiqib ketishi va Sovet Ittifoqi parchalanishidan so'ng, Qo'shma Shtatlar mintaqada faol bo'lgan dominant xorijiy super kuchga aylandi. Ammo Iroqning halokatli ishg'oli, Isroil-Falastin tinchlikka qaratilgan sa'y-harakatlarining susayishi va Amerika neft va gaz qazib olishning keskin o'sishi Qo'shma Shtatlarning mintaqaga bo'lgan majburiyatini pasaytirib, Xitoy, Rossiya va Turkiya kabi davlatlar tomonidan to'ldirilgan bo'shliqni yaratdi. Xuddi shunday, mintaqaviy kuchlar, xususan,

Eron va Saudiya Arabistoni - mintaqaviy hukmronlik uchun kuchayib borayotgan raqobatda raqib hukumatlar va qurolli guruhlarni qoʻllab-quvvatlab, Yaqin Sharqdagi zaif siyosiy vaziyatni qoʻzgʻatmoqda.

ASOSIY QISM

Resurslarga boy Yaqin Sharq tashqi kuchlar, jumladan, yevropaliklar, ruslar va amerikaliklar uchun, ayniqsa XX asr boshlarida Fors koʻrfazida neft topilganidan beri jozibali mukofot boʻldi. Mustamlakachi Yevropa, Rossiya imperiyasi va kapitalistik Amerika turli vaqtlarda va turli darajadagi muvaffaqiyatlar bilan mintaqada hukmronlik qilgan. Ularning raqobati Yaqin Sharq davlatlari va ularning siyosatiga, xalqlariga, atrof-muhitiga, resurslariga va iqtisodlariga doimiy va koʻpincha halokatli taʼsir koʻrsatdi. Mintaqaning avtoritar hukmdorlari, koʻpincha xorijiy kuchlarning yordamchilari, Yaqin Sharq xalqlarining ogʻir ahvoli uchun masʼuliyatni baham koʻrishadi. Yaqin Sharq geosiyosatining birinchi toʻlqini bundan bir asr avval soʻnggi islomiy global kuch boʻlgan Usmoniylar imperiyasining Birinchi jahon urushida Yevropa kuchlari, jumladan, Angliya, Fransiya va Italiya tomonidan magʻlubiyatga uchrashi bilan boshlangan edi. Imperiyaning chekka aholisi boʻlgan arablar uchun yangi hukmronlik davri keldi. Usmoniylar qulashidan oldin ham, arablar oʻzlarini imperiyaning subyektlari sifatida emas, balki alohida milliy guruh deb bilishni boshladilar. Misrda arablar mahalliy hukumat va boshqaruv elitasining tili sifatida turk tilini siqib chiqardi. Imperiyaning soʻnggi yillarida turklarda millatchilik gʻoyalari paydo boʻlgach, arablarda ham milliy oʻzlik va mustaqillik haqidagi tafakkur rivojlandi.

Angliyaning koʻmagi bilan arablar Birinchi jahon urushi oʻrtalarida Usmoniylarga qarshi qoʻzgʻolon koʻtardilar. Ular Usmoniylarni “kofir” Yevropa kuchlaridan himoya qilishini oʻylamadilar. Biroq yevropaliklar oʻz vaʼdalarini bajarmadilar. Ular 1916-yildagi Sayks-Pikot kelishuvi asosida Yaqin Sharq xaritasini qayta tuzdilar, bu esa arab mustaqilligi rejasini bajarmadi. Buning oʻrniga Angliya va Fransiya arablarni ham kurdlarni ham mustamlakaga aylantirdi va ularga Usmoniy hukmdorlari qilganidan ham yomonroq munosabatda boʻldi. Ular hukmron Yevropa davlatlarining subyektlariga aylandilar. Bu yangi davlatlar oilalarni izolyatsiya qiladi, etnik guruhlar va diniy sektalarni ajratdi va muhim suv yoʻllari kabi tabiiy resurslar xaritasini qayta chizdi. Mahalliy tartiblar yoʻq qilindi, anʼanaviy iqtisodlar yoʻq qilindi, resurslar talon-taroj qilindi va siyosat buzildi.

Vaqt oʻtishi bilan Ikkinchi jahon urushi Yaqin Sharqdagi Yevropa mustamlakachilik tuzumining barbod boʻlishiga olib keldi. Ular oʻz mustamlakalarini yevropaliklar tarbiyalagan mahalliy diktatorlar tomonidan boshqarilishi uchun sunʼiy va ziddiyatli milliy davlatlarga aylantirdilar. Ixtiro qilingan chegara konfiguratsiyasi, asosan, toʻgʻri chiziqlar, tarixiy asosga

yoki hatto geografik mantiqqa ega emas edi. Yagona mintiq siyosiy edi: kelajakdagi mojarolar urug'ini ek va shu bilan bo'linib hukmronlik qil. Yevropaliklarning nazoratini qo'lga kiritgan guruhlar yoki qabila boshliqlari hokimiyatni imkon qadar ushlab turishlariga ishonch hosil qildilar. Bu mustamlakachilikdan neokolonializm va diktaturaga o'tish mahalliy hukmdorlarga ham, xorijiy kuchlarga ham xizmat qildi. Yevropaning yangi davlatlarni shakllantirishga bo'lgan yondashuvi Yaqin Sharq va Shimoliy Afrika mintaqasi mojarolarga boy hudud bo'lib qolishini kafolatladi. Davlatlararo, millatlararo va mazhablararo kurashlar bugungi kunda Yevropaning hukmronlik siyosatining bevosita mahsulidir.

Sovuq urushdan so'ng geosiyosatning ikkinchi to'liqini paydo bo'ldi. Yevropaliklar asta-sekin mintaqadan chiqib ketar ekan, Amerika Qo'shma Shtatlari va Sovet Ittifoqi bu bo'shliqni to'ldirdi. Kapitalistik va sotsialistik bloklarning paydo bo'lgan super kuchlari o'rtasidagi kurash Eronda Ikkinchi jahon urushi tugagandan so'ng darhol shakllandi. Sovuq urush manevrining dramatik ko'rinishi sifatida 1953-yilda Qo'shma Shtatlar va Buyuk Britaniya hukumati Eron neft sektorini milliyashtirishiga javoban Bosh vazir Muhammad Mosaddiqqa qarshi to'ntarish uyushtirdilar. 1950 va 1960-yillardagi arab sovuq urushi arab dunyosini g'arbparast arab monarxialari, jumladan Iordaniya, Saudiya Arabistoni, Iroq va arab bo'lmagan Eron hamda Misr, Suriya, Jazoir, Liviya, Shimoliy Yaman kabi panarab va islomiy sotsialistik davlatlar o'rtasida bo'lib tashladi. Sovuq urush Yaqin Sharqni Sharq-G'arb yo'nalishi bo'yicha ajratib qo'yganligi sababli, neft eng muhim global energiya manbai sifatida paydo bo'ldi va mahalliy iqtisodiyotlar asta-sekin neft ijarasiga qaram bo'lib qoldi. Mintaqaviy rivojlanishning eng muhimi Isroil davlatining tashkil topishi va natijada birinchi yirik arab-isroil urushi edi. Sovet Ittifoqi mintaqadagi populistik va millatchi kuchlarni qo'llab-quvvatlagani sababli, Qo'shma Shtatlar neft, Isroil va mo'tadil arab davlatlari vasiyiligini o'z zimmasiga oldi. Bu Yaqin Sharqda mafkuraga asoslangan geosiyosatning boshlanishi edi.

MUHOKAMA

Ushbu ikki qutbli dunyoda neft muammoga aylandi, chunki bu ozchilikning o'ta boy va ko'pchilik o'ta kambag'alligi o'rtasida ekstremal sinf bo'linishlariga olib keldi, ular orasida kichik, ammo o'sib borayotgan o'rta sinf qamal qilindi. Neft, shuningdek, yirik harbiy va hashamatli xaridlarga, notekis urbanizatsiya va atrof-muhit chiqindilariga, qaram va asosan zaif davlatlarda o'sib borayotgan diktatura va korrupsiyaga olib keldi. Arab-Isroil mojarosi tashqi aralashuvlar, urush va odamlarning ko'chirilishi natijasida yuzaga kelgan mahalliy tanglikni chaytirdi.

Bunday sharoitda arab va musulmonlarning qayta tiklanishi bir necha millatchi va populistik to'ntarish va Isroilga qarshi kurash shaklida bo'ldi. Biroq, bu harakatlar Isroilni

magʻlub eta olmadi yoki oʻsib borayotgan oʻrta va ishchilar sinfi qidirayotgan adolat, erkinlik va mustaqillik vaʼdasini bajara olmadi. Arablar va musulmonlar oʻzlarining nodon hukmdorlari - diktatorlar va populistlar tomonidan xoʻrlanganlar. Koʻpchiligi tashqi kuchlar tomonidan tarbiyalangan va qoʻllab-quvvatlangan bu hukmdorlar milliy davlatni oʻzlarining shaxsiy mulkiga aylantirdilar, hukmronliklarini umrbod muddatga uzaytirdilar, oligarxik iqtisodlarni yaratdilar, mamlakatni notoʻgʻri boshqardilar, davlat byudjeti va boyliklarini oʻzlashtirdilar. Yaqin Sharq hukmdorlari xorijiy kuchlar yordami bilan barcha millatchi, islohotchi va sotsialistik muxolifatni yoʻq qildi. Eronda AQSH va Angliya tomonidan qoʻllab-quvvatlangan Shoh Muhammad Rizo Pahlaviy millatchilik va soʻl harakatlarni majruh qildi. Arab dunyosida 1967-yilgi olti kunlik urush Isroilning Gʻarbgʻa qarshi lagerni, jumladan Misr, Iordaniya va Suriyaning harbiy magʻlubiyati bilan yakunlandi, bu arab millatchilarining tahqirlanishi va panarabizmning oʻlimiga olib keldi. 2003-yilda Saddam Husaynning hukmronligidagi Iroqqa AQSh bostirib kirishi arab millatchiligining soʻnggi qoldiqlarini yoʻq qildi.

Biroq, islomiy harakatlar Yaqin Sharq hukmdorlari va ularning xorijiy ittifoqchilarining muxolifatni yoʻq qilish harakatlaridan omon qoldi. Suriyada oʻsha paytdagi prezident Hofiz Asad dunyoviy, sotsialistik, demokratik davlatga intilayotgan Suriya madaniy va ijtimoiy forumini tarqatib yuborar ekan, “Musulmon birodarlar” ning Suriyadagi boʻlimi va uning turli yoshlar tashkilotlarini yoʻq qila olmadi. 1979-yilda “Musulmon birodarlar” ning harbiy qanoti Halab yaqinida bir necha yuz suriyalik zobitni qatl qildi, ularning aksariyati Al-Assad oilasining ozchilikdagi alaviy diniy mazhabi vakillari edi. Arab dunyosida, shuningdek, Eron va Afgʻonistonda islomiy kuchlar radikallashib, Yaqin Sharq geosiyosatining uchinchi toʻlqini uchun zamin yaratdilar.

Islom olamida din panohi islomchilarning radikallashuvi juda notekis kechdi. ISHID kabi jihatchi guruhlar yagona islomiy davlat tuzishga, xalifalikni tiklashga intilmoqda. Ular Gʻarb davlatlari va arab diktatorlarini bu maqsad yoʻlida toʻsiq deb biladilar va ularga qarshi zoʻravonlik qilishga tayyorlar. ISHID salafiylik (asl islomga qaytish) va vahhobiylik (xudoning birligi)dan kelib chiqqan tamoyillarda mafkuraviy asos topib, dindan ilhomlangan. Muhammad ibn Abdul Vahhob konservativ islomning hanbaliy mazhabining olimi edi. *U jamoaviy ilmiy mulohazalarni (ijmo)* yoki individual analogik mulohazalarni (*qiyos*) qabul qiladigan boshqa maktablardan farqli oʻlaroq, faqat Qurʻon va Sunnat islom huquqining haqiqiy manbalari ekanligiga ishongan. ISHID zoʻravonlikni tor diniy taʼlimot asosida oqlasa-da, uning asosiy motivatsiyasi asosan siyosiy koʻrinadi - hudud, resurslar, savdo yoʻllari va odamlarni tashish, shuningdek, qadr-qimmat, mustaqillik va oʻzini oʻzi saqlab qolish uchun harakat.

Islom ekstremizmi bilan mojaroning harbiy yechimi yo‘q. IShID – musulmonlar chet el kuchlari va mahalliy diktatorlar qo‘lida ko‘rgan xo‘rliklarni yengishdek siyosiy maqsadni ko‘zlagan harakatdir. IShID diniy mafkura, shonli o‘tmishga sog‘inch, chuqur ildiz otgan jamiyatdagi buzilishlar va muqaddas yoki axloqiy qadriyatlarning buzilishiga qarshi psixologik g‘azabga asoslangan.

Yaqin Sharq geosiyosatning uchinchi to‘lqini bilan kurashayotgan bir paytda islom ekstremizmi qo‘zg‘atayotgan muammo boshqa omillar bilan murakkablashishi mumkin. IShID va boshqa guruhlar Amerika global qudratining yo‘q bo‘lib ketishidan va Qo‘shma Shtatlarning Yaqin Sharqqa qiziqishining pasayishidan foyda ko‘radi. Boshqa hech bir yirik davlat, xoh Rossiya, xoh Xitoy, Yevropa Ittifoqi va hatto Birlashgan Millatlar Tashkiloti bo‘lsin, Amerikaning chekinishi tufayli yuzaga keladigan bo‘shliqni to‘ldirishga tayyor yoki qodir emas.

Hech bir xorijiy davlat ekstremizmning kuchayish sabablarini tan olishga va samarali yechimga kirishga tayyor emas. Ichki va xorijiy kuchlar avtoritar va militaristik siyosatni davom ettirmoqda, bu arab bahorining zo‘ravonlik bilan bostirilishi va IShID tahdidiga qarshi kurashda sof harbiy yondashuvda namoyon bo‘ldi. Prezident Barak Obama may oyida Kemp Devid sammitida Fors ko‘rfazi hamkorlik kengashi davlatlari rahbarlarini qabul qilganida harbiy savdo va rejim xavfsizligi kun tartibidagi asosiy mavzular edi. Yaqin Sharqda ko‘proq qurol sotishdan ko‘ra, xayrixoh xorijiy kuchlar, vatanparvar rahbarlar, demokratik siyosat va muvozanatli iqtisodiyotni rivojlantirish kerak.

2011 yildagi arab qo‘zg‘olonlaridan oldin Eron va Saudiya Arabistoni yangi mintaqaviy sovuq urushga kirishgan edi, Saudiyaliklar Misr, Iordaniya bilan, Eron Suriya bilan, shuningdek, Falastin va Livan shia fraksiyalari bilan birlashgan edi. Saudiya-Eron munosabatlari Bahrayn, Suriya, Iroq va oxir-oqibat Yamanda rivojlanayotgan siyosiy inqirozlar fonida proksi urushlarga aylanib ketdi. Turkiyaning Suriyaga Al-Assad hukumatiga qarshi aralashuvi, o‘z navbatida, Eron bilan allaqachon taranglashgan munosabatlarini yomonlashtirdi. Eng katta xavf shundaki, ularning geosiyosiy raqobati islomning raqobatchi versiyalari uchun kurashga aylanadi. Turkiyaning sunniy hukumati Islom olamida asosiy rolda bo‘lishni xohlaydi. Erondagi shia hukumati esa Turkiya yoki boshqa sunniy davlatlar uchun bunday rolga qarshi. Kurd millatchilari o‘zlarining mustaqillik yo‘lidagi maqsadiga intilishlari mumkin, bu esa o‘z navbatida Turkiya va Eronning hududiy yaxlitligiga tahdid soladi. Uch tomonlama kurash mintaqada mavjud sunniy-shia bo‘linishidan ko‘ra ko‘proq betartiblik xavfini keltirib chiqaradi, bu sunniylar o‘rtasida ixtilofni kuchaytirishi va ekstremist va mo‘tadil musulmonlar o‘rtasidagi tafovutni kengaytirishi mumkin. Qadimgi mojarolar davom etar ekan, yangilari paydo bo‘lganda, ular bezovta qiluvchi yangi o‘lchamlarni egallashi mumkin. Ichki tartibsizliklar o‘qimishli o‘rta

sinfnng yosh avlodini avtoritar davlatga tobora ko'proq qarshi qo'yadi, kambag'allar va boylar o'rtasidagi munosabatlar antagonistik bo'lib qoladi, dunyoviy va diniy kuchlar bir-biridan uzoqlashadi. Davlatlar barbod bo'la boshlagach, rejimlar chet el kuchlarini yordamga chaqiradi, bu esa mintaqadagi ichki siyosatni yanada murakkablashtiradi. Chet el aralashuvining yangi davri Suriyadagi inqirozni ko'rsatganidek, beqarorlik xavfini oshiradi.

Yaqin Sharqdagi yangi geosiyosat muvaffaqiyatsizlikka uchragan davlatlar, siyosiy betartiblik, xalq qo'zg'oloni, diniy ekstremizm, davlatlararo mojarolar, xorijiy raqobat va harbiy aralashuvlar bilan tavsiflanadi. Mintaqa mamlakatlari talon-taroj qilinadi, ularning ijtimoiy tuzumlari buziladi va insoniylikdan mahrum bo'ladi, atrof-muhit vayron bo'ladi, shahar va qishloqlari fuqarolar tomonidan xavfsiz joylarga ko'chiriladi. Bunday qorong'u ssenariyda umidsizlik holati hukm suradi va ekstremistik guruhlar va ularning o'zini saqlab qolish uchun kurashayotgan raqiblari Yaqin Sharq manzarasini dahshatga soladi. Ushbu halokatli o'zgarishlarning traektoriyasi o'zgarishi mumkin va o'zgarishi kerak.

XULOSA

Xulosa qiladigan bo'lsak, Yaqin Sharq muammoning sabablarini to'liq tushunish va bartaraf etish kerak. Avtokratik hukmdorlar va xorijiy kuchlar javobgarlikni o'z zimmlariga olishlari kerak.

Uzoq vaqt davomida ular birgalikda yoki muxolifatda siyosiy islohotlarga bo'lgan xalq talablarini bostirish, iqtisodlarni vayron qilish, mintaqaviy nizolarni qo'zg'ash va qamalda qolgan aholini tahqirlash uchun ishladilar. Xorijiy kuchlar ijobiy vositachilik va koalitsiya qurish foydasiga o'zlarining salbiy aralashuvini, jumladan diktatura rejimlarini qurollantirishni kamaytirishlari kerak.

Ular siyosiy va iqtisodiy islohotlarni ochiqdan-ochiq targ'ib qilishlari, millatchi va demokratik kuchlarni amaliy va tinch, moddiy-texnik va moliyaviy qo'llab-quvvatlashlari kerak.

Milliy miqyosda ko'plab islohotlar yuqoridan o'tkazilishi va quyida jamoatchilik ishtiroki bilan ta'minlanishi kerak. Bular mahalliy siyosatni demokratlashtirish, iqtisodiyotni rivojlantirish, daromad taqsimotini tenglashtirish, qashshoqlikni kamaytirish, yoshlar va ayollarga nisbatan repressiv ijtimoiy cheklovlarni bartaraf etish, diniy va etnik ozchiliklarni himoya qilishni o'z ichiga olishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Geopolitics – Middle East & North Africa // <https://world101.cfr.org/rotw/middle-east/geopolitics#overview>
2. Hooshang Amirahmadi. Dark Geopolitics of the Middle East // Cairo review. – № 18. – 2015. – P.86

3. The Middle East and North Africa in the 21st century // <https://courses.lumenlearning.com/suny-fmcc-boundless-worldhistory/chapter/the-middle-east-and-north-africa-in-the-21st-century/>
4. Nassasra.Y.D. Geopolitical consequences of Arab spring for the middle east region // International Journal of Humanities and Natural Sciences. – Volume. – 2017. – P.56-60
5. Sargon S. Poulis. The post-arab spring geopolitical instability and its effects on Middle east and North Africa. – KS.: Fort Hays State University Press, 2015. – P.145
6. Mamadjonov, A. B. (2023). ANALYSIS OF THEORETICAL AND PRACTICAL APPROACHES TO THE CONCEPT OF" SOFT POWER". Oriental Journal of History, Politics and Law, 3(03), 272-279.
2. Mamadjonov, A. B. O. G. L. (2021). TURKIYANING XALQARO TASHKILOTLARDAGI O 'RNI VA ROLI: NATO MISOLIDA. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(9), 427-435.
7. Azimov, H. Y. (2022, June). THE ROLE OF THE SYRIAN CRISIS IN ENSURING SECURITY IN THE MIDDLE EAST. In International Scientific and Current Research Conferences (pp. 90-92).
8. Yakubovich, A. H. (2019). The emergence of the Syrian crisis and the impact of the external forces on it. Bulletin Social-Economic and Humanitarian Research, (4 (6)), 92-97.
9. Azimov, H. Y. (2022). Main directions of modern international security approaches. International journal of social science research and review, 5(2), 151-157.
10. Boronov, S. (2022). Internal and external factors of taliban origin. Journal of Social Research in Uzbekistan, 2(02), 15-23.